

« zurück blättern vor »

TRAM subst. m. (f.), ab 1376; auch *trama*, *trom*. **1**) ‘unterer Balken des Dachstuhls, auf dem die Pfosten ruhen, die die Dachkonstruktion tragen, Hauptbalken’ – ‘dolna belka wiązania dachowego, na której spoczywają słupy podtrzymujące konstrukcję dachu, belka główna’: 1376 AcCas 69, STP *III grossos pro ligno quercino, quod dicitur tram.* o ca.1480 OrtOssol 92 1, STP *Wyznaly, ysz wydzely, ysz tramy pywnyczne (trabes cellarii) powoda leszą w murze y na tem gego szklepp umvrowan y na them gesczye gego tramy (trabes) w murze leszą.* o 1561 Leop Cant 1/16, SPXVI *tramy domow náfnych Cedrowe.* o 1597 CiekPotr 72, SPXVI *bywa to ná trąmie Położonym obiemá końcy ná dwu fochách.* o 1684 W.Koch.Dz.B. 323 *Nie tylko ręcznych broni naszy używają, Ale i wielkie z góry kamienie zwalają I sztuki wielkie murów, umyślnie na bramy Włożone, i dachy z wież i dębowe tramy.* o 1948 Wiedza 735 16, DOR *Tram, na którym spoczywa ustrój dachowy, opiera się na ścianach nośnych, których rozstęp nie może przekroczyć 5 metrów.* – STP, SPXVI, MACZ, CN, TR, L, SWIL, SW, DOR (bud.). **2**) ‘großer Balken, Holzklötz, Baumstumpf’ – ‘duża belka, kloc, pień’: 1532 BartBydg 161b, SPXVI *Trabs, belka vel byrzmmo vel tram.* o 1551 MurzNT Matth 7/3, SPXVI *czamu widźiż trzáfkę woku brata swego / a tramu woku twoięm nieobáčáfz?* o (1607) 1608 Groch.W. 201, L *Ciężki tram na zranione ramiona Jezusowe.* o (1618) 1902–1903 Kochow.W.Dz.B. 254 *Zbyt miągsze drzewo na tamten przechodzie / Leżało między ciosanemi tramy.* o 1620 Sak. Pr. 125, L *Tram, w szkucie na spodzie położony.* o (vor 1673) 1930 Oble. 395 *owe tramy Gotowe stały do dobycia bramy.* o (1691) 1907 Pot.Ogr.Fr.2 153 *Jakoż ździebła komu Ma dobyć, nie dobywszy z oka sobie tromu?* o 1745–1756 Chm.Ateny 420 *Jest tu y Sala iedna publiczna lub theatrum raritatum [...], to wiszących na hakach y tramach.* o 1856 Szajn.Jadw.II 343, DOR *Była to nader starożyta świątynka pierwoczesnej budowy z tramów jodłowych, niska, ciemna i nieozdobna.* o †1876 Gac., Sw *Wywózka krzywek i tramów na gdański handel do Wisły.* o (†1910) 1951 Konopn.Poezje II 5, DOR *I ciągną taczki, pęki lin, dębowe ciągną tramy.* – SPXVI, MACZ, CN, TR, L, SWIL, SW, DOR (bud.). **3**) ‘Stock, Brett, auf dem jmds. Schulden vermerkt werden’ – ‘deseczka, kijek, na których zaznacza się czyjeś długi’: 1543 RejRozpr Ev, SPXVI *Wffak więc ich zapify znamy Kiedy pokryszláią tramy.* o 1560 RejWiz 162v, SPXVI *owi kwatarze co tu wam szynkuia / Dáleko nie dolawfzy / ná tram przypifuią.* o [LBel.] ca.1580 MWilkHist C4, SPXVI *Coby dał infzemu ná tram Co dziś dafz zá gotowe [= gotówke] nam.* – nur SPXVI. **4**) ‘Gymnastikgerät in Form eines waagerechten Holzbalkens’ – ‘przyrząd gimnastyczny w postaci poziomej, drewnianej belki’: [hapax] 1949 Zakrz.S.Skoki 63, DOR *“Nożyce” [należy] ćwiczyc początkowo w zwisie*

na drązku, kółkach, tramie lub linie. – nur DOR (sport.). ◇ **Var:** *tram* subst. m., 1376 AcCas 69, STP – STP, SPXVI, MAÇZ, CN, TR, L, SWIL, SW, DOR; *trama* subst. f., [hapax] 1564 MAÇZ 197b – SPXVI, MAÇZ, SWIL, SW; *trom* subst. m., (1691) 1907 Pot.Ogr.Fr.2 153 ○ [LBel.] (†1696) 1728 Pot. Arg. 398, L – L (zan.), Sw (gw. stp.). ◇ **Etym: 1)** mhd. *trâm* subst. m., ‘Balken’, LEX, nur für Inh. 1, 2. **2)** mhd. *trâme* subst. f., ‘Balken’, LEX, nur für Inh. 1, 2. ◇ **Konk:** †*belka*, †*tragarz* I. ◇ **Der:** *tramek* subst. m., [hapax] 1564 MAÇZ 455d, zuerst geb. MAÇZ, nur für Inh. 1, 2; *tramowy* adj., zuerst geb. CN, nur für Inh. 1, 2; *tramik* subst. m., †1860 Podcz., Sw, zuerst geb. SWIL, nur für Inh. 1; *tramowanie* subst. n., ‘Wandverstärkung oder -abschluß durch eine Reihe stehender Pfosten’, [hapax] †1860 Podcz., Sw, zuerst geb. SWIL, nur für Inh. 1, 2; *tramiec* subst. m., [hapax] †1860 Podcz., Sw, zuerst geb. Sw, nur für Inh. 1. ❖ Im Beleg von 1597 Ciek[[liński]] Potr 72, SPXVI handelt es sich um einen Galgen. Man hat den Eindruck, daß sich das Wort aus der literarischen Verwendung zum Terminus technicus entwickelt hat. Das erklärt vielleicht die widersprüchliche Einschätzung bei Szył[[arski]] Przedm 1770, MAY: “wyraz powszechnie używany” und Włodek Sł 1780, MAY: “wyraz dawny, zaniedbany”. Die Variante *trom* sieht zwar nach einer dichterischen Lizenz aus, da sie aber häufiger bei Pot[[ocki]] und nur bei ihm erscheint, ist es vielleicht eine regionale Variante.

« zurück blättern vor »